

TIJDSCHRIFT

VAN HET

KONINKLIJK NEDERLANDSCH GENOOTSCHAP

VOOR

MUNT- EN PENNINGKUNDE

ONDER DE ZINSPREUK

„Concordia res parvae crescunt“

TE

AMSTERDAM

20^e Jaargang

AMSTERDAM

JOHANNES MÜLLER

1912

Een onbeschreven penning van het chirurgijns- of COSMUS- en DAMIANUS-gilde te Middelburg.

De geschiedenis van het chirurgijns-gilde, dat drie eeuwen lang in Middelburg heeft bestaan, is uitvoerig beschreven 1) door wijlen Dr. ADR. A. FOKKER alhier. Uit den aard der zaak is door dezen geleerde in de rekeningboeken van het gilde niet gezocht naar uitgaven, gedaan voor het aanschaffen van gildepenningen en wat daar verder op betrekking heeft. Toch vinden we in het boekje van Dr. FOKKER iets vermeld, dat aanleiding tot het schrijven van dit artikel heeft gegeven.

Zooals ik reeds in mijne bijdrage over de noodmunten van Middelburg 2) heb medegedeeld, hadden Wet en Raad bevolen, dat het zilver en goudwerk van de gilden en schutterijen in bewaring van de tresoriers zou worden gegeven. Gecommitteerden werden benoemd om deken en beleeders te ontbieden en hen aan te sporen tot overbrenging in hunne presentie van het aan hun gilde toebehoorende goud en zilver om bij gebreke te procedeeën bij gijzeling of anderen vorm van rechten. 3) Den 31en Maart 1573 hadden de chirurgijns aan het bevel van Wet en Raad voldaan en hunne zilveren koppen, kelken, pullen, enz. aan de kwartiermeesters der stad overhandigd, waarop dit met het zilver der overige gilden is gesmolten en het materiaal is gebruikt tot het slaan der ons bekende noodmunten.

Onder het opgenoemde zilver komen geene gildepen-

---

1) Verschenen in het *Tijdschrift der Nedervl. Maatschappij ter Bevordering der Geneeskunst*, jaarg. 1877, 2de afl.

2) *La numismatique du siège de Middelbourg de 1572 à 1574. Revue belge de numismatique*, année 1903.

3) H. M. KESTELOO, *Register ten Rade der stad Middelburg*, m.s., n°. 2563.

ningen voor. Het aangeboden zilver werd in ontvangst genomen tegen eene receptis en eene notarieele obligatie. Bij die gelegenheid verteerden de heeren chirurgijns 5 schellingen en 4 grooten. De zaak is treurig voor hen afge-loopen, want in den aanvang van het 4de rekeningboek staat het volgende opgeteekend: (deze obligatie) „en is noyt meer voor den dach gekomen, soo dat wy onse juweelen en obligatie quyt zijn.”

Den inhoud van deze receptis, die wel voor alle gilden bijna gelijkloidend zal zijn geweest, vonden we terug in een der notulenboeken van het Smedengilde alhier. Wij laten den tekst van een zoodanig bewijs hier volgen, omdat die, zoover wij weten, nog niet is gedrukt:

„Quitantie van Thes. der stad Middelburg dato 21 Marty 1572.

Wij ondergeschrevenen Thesauriers der stede van Middelburg in Zeelant, bekennen mits desen ontfangen te hebben ter Ordonnan van Burg. Schepenen en Raedt der stede voorn in dato den 19 Marty laastleden van NICOLAAS JANSSEN, als deken en HANS VAN MUNSTER, als beleder van 't gilde van de smeden binnen de voorsz. Stede eenen silveren vergulden Cop en twee silvere Capullekens, wegende tsamen 29 onssen en een Halff welcke parthien wy Thesauriers belooft hebben en beloven by desen van den voorsz. stadswegen 't voornoemde gilde van de smeden te restitueren ofte de weerde van dien ter ordonnan van Burg^s. Schepenen ende Raedt voorn. In kennisse der Waerheyt hebben wij dese met onse gewoonlijke handteeken onderteekent, beneffens de signature van SIMON BROUCHOVENS, openbaar not^s. hiertoe by ons versogt op den 21 Marty 15^c twee en zeeventigh.” (1573 st. com.).

Ook de smeden hebben begrijpelijkerwijs hun zilver niet meer teruggekregen.

In de 17e eeuw, toen de ellende, door het beleg der stad veroorzaakt, in het vergeetboek was geraakt en het chirur-

gijngilde zeer in bloei was toegenomen, verlangde het dagelijksch bestuur de officieele bijeenkomsten wederom met schitterende zilveren voorwerpen opgeluisterd te zien. Daarom werd in 1630 een zilveren kop door hen aangekocht, temeer „omdat zy van den Heer Overdeken verstaen hadden dattet beter was dat men tghelt ergens aen bestede dan dat ment verteerde” 1) Deze wijze raad werd door de brave chirurgen goed in acht genomen, want in 1661 bestonden hunne juweelen reeds uit „een silver-vergulde cop, een silver schale, een silver tiljoore, *ses en twintich silvere gildepenningen*, twee silvere flambauwen, een sylvere soudtvat met twee armen om kersen in te setten, voorts een geborduurd blasoen en enkele instrumenten.” 2)

De 26 gildepenningen, die men in 1630 nog niet bezat, zijn dus tusschen dat jaar en 1661 aangeschaft. De oudste

1) FOKKER, loc. cit. blz. 352.

2) Zij hadden in den beginne jaarlijks drie gemeenschappelijke maaltijden, waarop het somtijds ruw toeing. Om die reden werd in 1613 de gemeenschappelijke maaltijd door Wet en Raad verboden. Zachtjes aan begon men toch weer met elkander te eten, zoodat in 1670 zelfs de oude gewoonte weder werd ingesteld, dat de overdeken en de vrouwen van de beleeders den volgenden dag ten huize van den deken op de restanten van dien maaltijd werden onthaald. In 1559 verteerden ze o.a. op een der drie maaltijden het volgende :

In den eersten aen schaepenvlees	v sc. vj gr. iij ort
Aen broot	J sc. vj gr.
Aen oappers en olijven	JX gr.
Aen cransselijngen	iiij gr.
drye coppel hoenderen	ij sc. vj gr.
ij pont ende een half boeter tot v gr. tpont	J sc. J. gr.
Aen peren ende noten ende druven	J sc. J ort.
Voer alle pasteye te doen backen	iiij sc.
Aen oly ende asijn	J gr.
xj stoepen rijnsen wijn	xj sc.
aen byer	J gr.
den anderen dach wasser gehalt xj kannen most tsamen	ij sc. viij gr.

Noch heeft my dambacht toegheleyt voor mijn wijfs moeyte van drye reysen kokens ende te soden ter Sacramentsdach, Ommegangsdach ende Kosmusdach soe voer moeyte ende hout en turff, schoen laken ende anders . . . . . x sc.

penning bij DIRKS draagt het jaartal 1693, vervolgens vinden wij bij hem een geelkoperen penninkje afgebeeld, dat ongedateerd is en geen namen van bestuursleden draagt, waaruit de tijd van uitgifte zou kunnen worden verklaard. Hoe zagen nu die 26 zilveren penningen er uit? Het antwoord op deze vraag is te vinden in de verzameling van het Zeeuwsch Genootschap, waar een zilveren en een zilververgulde chirurgijnspenning, het jaartal 1661 voerende, worden bewaard. 1)

Ziehier de beschrijving dezer zeldzame penningen :

1661. Een menschengeraamte, houdende een zandlooper in de uitgestrekte rechterhand en in de linker een pijl. Tusschen de voeten een kompartimentje, door een koordrandje afgezet.

Bij het exemplaar in zilver is dit oningevuld, de verguld-zilveren penning heeft de letters J. S. (Joos SEYS, chirurgijn van de nederduitsche armen) in het kompartiment.

Links en rechts van het hoofd van het geraamte leest men: VIVE ME — MOR LETHI. (Leef gedachtig aan den dood.)

Omschrift buitenrand .

(Burchtje) * D. * HEER SIMON VAN BEAUMONT 2)

* OVERD. IACOB EVERTSEN * DEKEN.

1) Op het Raadhuis te Middelburg is geen penning van 1661 voorhanden, wél daarentegen een exemplaar van den guldepennning van 1693 en van het kleinere, ongedateerde penninkje (Zie DIRKS, pl. LXII, n°. 8 en 9)

2) Mr. SIMON VAN BEAUMONT overdeken, een zeer aanzienlijk man, was sedert 1606 pensionaris en sedert 1651 sekretaris der stad. Ook werd hij in 1612 tot kurator der latijnsche school aangesteld. De Staten van Zeeland vaardigden hem af naar de Staten-Generaal. Hij overleed in 1663.

Uit: H. M. KESTELOO, *De stadsrekeningen van Middelburg*.

Deken JACOB EVERTSEN was chirurgijn van de stad, van het gasthuis van de Oost- en Westindische compagnie. Deze heeft in 1656 met groote moeite eene kamer voor het chirurgijngilde verkregen. Hij kwam 1635 in het gild, was 5 maal deken en 7 maal beleeder en overleed in 1666.

Joos SEYS was chirurgijn van de nederduitsche armen. In 1642 in het gild getreden, werd hij 5 maal tot deken en 9 maal tot beleeder gekozen; hij overleed in 1687.

Keerzijde : Een naakte man, op een voetstuk geplaatst, waarop in kleine letters : M. HOOFT · D · I · F · Allerlei voorwerpen als morgenster, kogel, knods, degen, mes, pijl, priem en lans dreigen hem te verwonden of bevinden zich reeds gedeeltelijk in zijn lichaam. Achter den man een hond, die hem in het rechterbeen bijt.

Het omschrift op den buitenrand luidt :

(Bloemtakje) IOOS * SEYS * IASPER BRAEMS * BELES * CORNELIS HENDRICKX * BOECR.

Diameter 47 m.M. Gewicht 39 gram. Zilver en zilververguld. Onbeschreven.

Het binnendeel van dezen penning is gelijk aan het gegoten koperen exemplaar, afgebeeld bij DIRKS, pl. LXI, n°. 9, waarop eveneens de naam M. HOOFT D. I. F. voorkomt. Deze beide penningen zijn dus uit denzelfden tijd.

DIRKS las het omschrift M. HOOFT D. L. T. (delineavit = geteekend door M. HOOFT), dit is echter onjuist, daar op den grooten penning duidelijk de initialen D · I · , gevolgd met eene grootere tusschenruimte door F., staan. Het opschrift moet als volgt worden gelezen :

MATTHIJS HOOFT de Jonge fecit. Deze laatste toevoeging was noodig, omdat MATTHIJS' vader, stempelsnijder aan de provinciale munt alhier (1652—1666), eveneens zoo heette. MATTHIJS HOOFT, de vader, was een vroom, poetisch man,

JASPER ADRIAANSEN BRAEMS bekleedde vele posten. Hij was behalve chirurgijn van de stad ook als zoodang aangesteld bij het gasthuis en de stadsgevangenis, hij was examinateur van de O. en W.-Indische Comp en Admiraliteit, alsmede wat de anatomie betreft, van de Admiraliteit van Amsterdam en Rotterdam.

Hij maakte van 1638—1670 deel uit van het gilde, was 5 maal deken en 7 maal beleeder.

CORNELIS HENDRIKS is chirurgijn van de nederduitsche armen en van het gasthuis geweest, daarenboven bezat hij eene aanstelling als examinateur van de O.-I. Comp.

Hij was van 1644—1672 lid van het gilde, was in dien tusschentijd tweemaal deken en tweemaal beleeder.

Dr. ADR. A. FOKKER, *Naamlijst der vrije chirurgijns, opgenomen in het gilde, sedert 1501.*

eene uitspraak, die wij later hopen te verklaren; op den zoon kon helaas deze eeretitel niet worden toegepast. Weliswaar, volgde hij den ouden HOOFT in 1666 als stempelsnijder aan de zeeuwsche munt op, maar moest dit ambt reeds in 1671 aan ABR. GOVERTS afstaan, die op zijne beurt in 1675 door JOSIAS DRAPPENTIER werd opgevolgd. Toen nu een jaar daarna ook DRAPPENTIER aan de munt moest worden vervangen, schijnt geen geschikte stempelsnijder beschikbaar te zijn geweest, zoodat MATTHIJS HOOFT DE JONGE wegens „zijne bekwaamheid” opnieuw werd aangesteld, „ofschoon”, voegt de heer BROEKEMA er bij, „op zijn gedrag zeer veel viel aan te merken.” 1) Hij bleef stempelsnijder tot aan zijn overlijden vermoedelijk, in 1687. Van 1679—1687 deed hij tevens dienst als essayeur. Waarschijnlijk had hij het stempelsnijden reeds meer ter hand gehad, want de chirurgijnsgildepenning van 1661 is een goed stuk werk.

Dat MATTHIJS HOOFT DE JONGE inderdaad den stempel voor onzen penning heeft gesneden, bewijzen de volgende aantekeningen, voorkomende in de notulen en rekeningboeken van het gilde.

Rekeninge Bewijs en Reliqua, die JACOB EVERTSEN is doende; als deken vant chirurgijnsgilde deser stad Middelburg van synen onfang ende utgeef gedaen van den 27 September A°. 1660 tot 27 Sept. duysent ses hondert eenen tsestich. 26 Januari 1661 2) Alsoo (nadat) de voorgaande rekeninge gedaen was, is doen by de heer Overdeken, deken ende beleders mitsgaders de confraters gesproken geweest van de gilde penningen; oversulcks goet gevonden te ontbieden den Jongen HOOFT ende met hem geaccordeert voort maken van de penningen mitsgaders een sygnet om de leerbrieven te zegelen . . . (verteert) 0 - 5 - 8.

1) J. BROEKEMA, *Geschiedenis der Zeeuwsche Munt*, blz. 64.

2) Rekeningen, fol 151 V. De mededeelingen uit de rekeningboeken van het chirurgijnsgilde dank ik aan de welwillendheid van onzen ijverigen gemeentearchivaris, den heer W. O. SWAVING.

Eenige bladzijden verder worden de uitgaven voor de penningen geboekt, zij zijn als volgt :

Item betaelt voor een foeyken (fooi) aen de muntgesellen, die den jongen HOOFT wat behulpich waren int slaen van de gildepenningen 0-3-0

Item soo wanneer den Jongen HOOFT de gildepenningen in de Gilde Camer den deken overleverde, is doen verteert 0-5-0

Item aen den selven HOOFT voort maken, snyden mitsgaders het leveren vant silver vande selve penningen en een signet betaelt volgens quytantie . . . . . £ 30-5-8

Betaelt noch voor Extraordinaire dienst ende verscot Aen den Jongen HOOFT betaelt . . . . . £ 1-7

De volgende aantekening uit het *Memorieboek van den Chirurgijns*, fol. 85 v, is niet zonder belang, vandaar dat wij ze hier plaatszen :

In den Jare duysent ses hondert ende eenen tsestich, als deken was JACOB EVERTSEN de Beleeders JOOS SEYS ende JASPER BRAEMS, is goed gevonden te maken silvere gilde penningen, te weten ses en twintich voort gilde om ter begraefjenisse te bidden met een silver signet om de leerknechten haar leerbrieven te segelen, alsmede twee silvere vergulde penningen, een voor de heer SYMON VAN BEAUMONT, overdeken ende een voor d'heer doctor CORNELIS VAN DE VOORDE, Medicus Anatomicus. Tot memory: waren gemaecht van MATHIAS HOOFT de Jonge stempelsnyders zoone.

Uit dit alles blijkt, dat M. HOOFT de Jonge de 28 zilveren gildepenningen heeft vervaardigd en dat dit vermoedelijk aan de zeeuwsche Munt met behulp der muntgezellen is geschied.

Het chirurgijns-gilde bestond in 1654 uit 23 leden, in 1661 was het getal met één verminderd, er waren dus 22 penningen benoodigd, waarbij nog vier bestuurspenningen moeten worden gerekend, zoodat wij aan het getal 26 komen,

dat in den inventaris voorkomt. Wij zagen, dat aan den heer overdeken en aan den toenmaals zeer beroemden geneesheer CORNELIS VAN DE VOORDE 1) zilver vergulde penningen zijn geschonken. Dat er meer dergelijke zijn gemaakt, bewijst o.a. het exemplaar van het Zeeuwsch Genootschap, dat de initialen draagt van den beleeder JOÛS SEYS.

Nadat de 26 penningen waren afgeleverd, zijn vermoedelijk nog twee extra penningen geslagen, die aan den overdeken en aan Dr. v. D. VOORDE werden geschonken. Vermoedelijk ziet de laatst aangehaalde post van £ 1-7-0 hierop. De 26 penningen waren het eigendom van het gilde, zij werden door den deken bewaard en telkens bij de leden gebracht, wanneer deze ter vergadering of tot het bijwonen van eene begrafenis moesten worden opgeroepen.

Dat MATTHIJS HOOFT, behalve het vervaardigen van den stempel, ook het benodigde zilver voor de 26 penningen heeft geleverd, is begrijpelijk genoeg, want de beide HOOFT's waren goudsmeden van beroep. HOOFT de Oude, in 1636 als vrijmeester in het gilde opgenomen, werd in 1654 tot deken benoemd, terwijl zijn zoon MATTHIJS in 1660 in het gilde werd vrijgemaakt.

Bij Besluit van Burgs. Schepenen en R. was den 27 April 1658 een Collegium Anatomico-Chirurgicum opgericht, 2) waarvan o.a. de op onzen penning voorkomende chirurgen J. EVERTSEN en JASPER BRAEMS bestuursleden waren. Dit was geschied, opdat „zoo voor eygen oefening als meer nog

---

1) CORNELIS VAN DE VOORDE heeft zich in Middelburg als geneesheer een grooten naam verworven. Hij promoveerde in 1655 te Leiden, werd spoedig daarop tot stadsgeneesheer te Middelburg en tot lector in de ontleed- en heilkunde aangesteld. 17 Juli 1658 wijdde hij het onlangs opgerichte Collegium Anatomicum Chirurgicum met eene rede in, die later in druk verscheen. Hij overleed in 1678. Uit: *Levensberichten van Zeeuwsche medici bijeengebracht door wijlen Dr. ÁDR. A. FOKKER, hier en daar bijgewerkt door Dr. J. C. DE MAN.*

2) FOKKER, loc. cit., blz. 343.

tot oefening der leerlingen, in hunne gildekamer soude connen werden geïntroduceert sekere oefeninge in de anatomie". 1) Men had hun een kamer in het gasthuis toegezegd, die op kosten der chirurgijns voor het geven van onderwijs in de anatomie werd ingericht. De lessen zouden door „drie medicynen en twee chirurgen" worden gegeven. Een jaar later werd het noodig geacht bij het demonstreeren een „subject" beschikbaar te hebben. Ook deze wensch der geleerde heeren werd ingewilligd, zij verkregen het lichaam van een in het gasthuis gestorven vreemdeling ten gebruike. Als bijdrage in de kosten mocht genoemd College van de meester-chirurgijns voor iedere comparitie twee stuivers vragen, de leerjongens zouden drie stuivers geven en alle andere vier. 2) Behalve deze waren er ook personen van kwaliteit, zooals o.a. de leden van den Magistraat, die de demonstraties wenschten bij te wonen. Van deze mocht geene betaling worden geeischt. Om den toegang tot de anatomiekamer te kunnen controleeren, nam men het besluit „loodjes" te laten maken en die aan van betaling vrijgestelde personen uit te reiken. Zonder eenigen twijfel zijn dit de kleine koperen penningen — DIRKS, pl. LXII, n°. 9 — die geen bestuursnamen dragen en die ook door M. HOOFT de Jonge zijn vervaardigd. (Zie blz. 125 van dit artikel.)

In 1693, dus 32 jaren nadat hun eerste gildepennyng werd vervaardigd, besloten de chirurgen nieuwe stempels te laten maken. Met deze is de pennyng geslagen, afgebeeld bij DIRKS, pl. LXII, n°. 8 en waarvan het type naar den pennyng van 1661 is genomen. Begrijpelijkerwijs zijn de bestuursnamen 3) anders en mist men er de onderteekening van M. HOOFT de Jonge op. Een exemplaar van dezen geel-

1) H. M. KESTELOO, *Register ten Rade*, 1657—1663, m. s., blz. 12 kz.

2) H. M. KESTELOO, *Register ten Rade*, 1 Dec. 1659, blz. 39 kz.

3) De volgende namen van chirurgijns komen op den gildepennyng van 1693 voor :

koperen penning is in de verzameling van het Raadhuis aanwezig, terwijl wij zelven een afdruk in lood er van bezitten. Er zijn echter ook zilveren exemplaren vervaardigd, zooals de volgende post uit de rekening van 1693 aanwijst:

19 Januari 1693. *Aen Sr. DE PREE overt maken van coopere penningen en eenen silveren vergulde penningh by quitantie . . . . .* £ 5-19-0

Sinjeur DE PREE kan niemand anders zijn geweest dan WILLEM DU PRÉ, stempelsnijder aan de zeeuwsche munt van 1687—1722. Er werd ook nog een koperen bus gemaakt om de penningen te bewaren, deze kostte . . . £ 0-2-4

Met dezen penning hebben de chirurgen het gedaan tot aan het jaar 1756, toen zij een nieuwen lieten vervaardigen. Deze is te vinden bij DIRKS, pl. LXII, n°. 1. De voorzijde van den penning van 1756 wijkt geheel af van de beide vorige, daar hij versierd is met de vijf wapenschilden der bestuursleden, waartusschen op een lint hunne namen prijken. De keerzijde vertoont echter eveneens een menschelijk geraamte. Over dezen penning, die vermoedelijk door JOHAN MATTHIAS HOLTZHEY, of door een ander lid der beroemde familie der HOLTZHEY's is gesneden, zijn geene bijzonderheden te vermelden, daar de rekeningboeken van het chirurgijns-gilde niet verder dan van 1518 tot 1724 loopen.

JOHANNES BERCKMAN deken. Deze was chirurgijn van het gasthuis en examinateur van de Admiraliteit. Hij was tweemaal deken van het gilde en overleed in 1693. Jaar van intrede 1661.

JOHANNES EVERTSEN. Chirurgijn van de stad, het gasthuis, het oude mannenhuis, het tuchthuis, enz. Jaar van toelating in het gilde 1667; hij overleed in 1732.

AARNOUT VAN DER BEEKE. Stadschirurgijn, was 4 maal deken en 5 maal beoeder van het gilde. Ingekomen in 1664, overleed hij in 1720.

SAMUEL BOONE. Deze chirurgijn heeft reeds in 1679 de praktijk laten varen. werd in 1692 commissaris van kleine zaken. Hij werd drie maal tot deken gekozen. In het gilde gekomen in 1671, stierf hij in 1704. Uit: Dr. ADR. A. FOKKER, *Naamtijst der vrije chirurgijns, enz*

Vergelijkt men het geraamte, dat op de keerzijde voorkomt, met dat van den penning van 1661, dan moet de eerepalm aan HOOFT de Jonge worden uitgereikt, daar het met veel grooter kunstvaardigheid is bewerkt. Dat dit skelet, naar mij van bevoegde zijde is verzekerd, zoo juist is weergegeven, mag worden verklaard uit het aanwezig zijn in de Anatomiekamer van een zeer kostbaar geraamte. (FOKKER, loc. cit., blz. 343.) Het spreekt van zelf, dat het onlangs opgerichte „Collegium” in 1661 het werk van HOOFT, wat de teekening van het skelet betreft, zal hebben gecontroleerd, te meer, daar zooals gezegd, een uitstekend geraamte in de pas geopende anatomiekamer voorhanden was. Reeds in 1621, zoo lezen wij bij den heer FOKKER, werd tot het aanschaffen van een „skeleton ofte gecomponeerd geraempte, dat dienen moest bij het onderzoek der proeflingen”; besloten. Het heeft heel wat voeten in de aarde gehad voor dat het skeleton — ook wel schelyton of schilleton gespeld — den 15 Febr. 1622 gereed was. Reeds een maand later moest het echter wederom geheel worden hersteld, omdat het bij het drogen door een zwaren storm was omgewaaid. De kosten, waaronder ook de vertering begrepen is, bedroegen de aanzienlijke som van 23 p. vls. En wat het ergste was, het deugde niet, zoodat het voortdurend moest worden gerepareerd. In 1657 ging men dan ook over tot het vervaardigen van een geheel nieuw exemplaar. Men had er blijkbaar nu beter slag van, want het nieuwe skelet kostte slechts £ 4-13-3 of bijna / 28.—. Naar dit nieuwe geraamte zal MATTHIJS HOOFT de Jonge vermoedelijk hebben gewerkt.

Wie meer over het chirurgijns-gilde verlangt te weten, leze de bijdrage van Dr. FOKKER in het *Tijdschr. der Nederl. Mij. der Geneeskunst*.

Daar dit niet overal beschikbaar is, laten we hier nog enkele bijzonderheden over dit merkwaardige gilde volgen. Hun oudste bewaard gebleven aanteekening dateert van

1501. Bij de jaarlijksche Heilige-Kruis-processie ging altijd een versierde wagen van de chirurgen mede, waarop een beeld stond „t vroucken” geheeten. Op dien wagen stonden de standaarddragers, de kaarsdragers en nu en dan de spelers. Het gilde bezat een altaar in de gasthuiskerk, later overgebracht in de St. MAARTEN- of West-Monsterkerk op de Markt. Na den overgang der stad had het de zorg over een gildeglas in de Oude- of St. PIETER’S-kerk.

Een bron van ruime inkomsten was voor de chirurgen de uitoefening van het „scheren”. Dit was mede de oorzaak, dat het gilde uit zóóvele leden bestond. In 1660 had het gilde van het stadsbestuur een tarief voor scheren ontvangen, waaraan stiptelijk moest worden vastgehouden; dit maakte, dat niemand onder de broederen dit werk tegen te laag loon kon verrichten.

In mijns vaders jeugd hingen bij den chirurg WISSE de bekkens nog uit. Op het laatst der 18e eeuw, in 1795, werd het Collegium Anatomico-Chirurgicum in een Collegium Chirurgicum Medioburgense veranderd, dat echter in den franschen tijd is verdwenen.

M. D. M.

---

1) Dr. J. C. DE MAN. *De geneeskundige school, hare lectoren en leerlingen, 1825 tot 1866*, blz. 34.

